

4. Μινωικός και Μυκηναϊκός πολιτισμός (Β' μέρος)

<http://podcast.skai.gr/series/elliniki-diatrofi/>

[0:22-7:37]

Δημοσιογράφος: Αγαπητοί φίλοι, αγαπητές φίλες καλώς ορίσατε στο δεύτερο μέρος της παρουσίασης του Κρητο-μινωικού, Μυκηναϊκού πολιτισμού. Αναφερόμαστε στην περίοδο του 2000 έως το 1000 π.Χ. με προσκεκλημένη την κυρία Μαρία Βλαζάκη γενική διευθύντρια Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς στο Υπουργείο Πολιτισμού. Η κυρία Βλαζάκη μάς μαθαίνει επί της ουσίας μια περίοδο σημαντική του ελληνικού πολιτισμού με αφορμή τη διατροφή, τα όσα παράγονται από τον άνθρωπο, τα ζώα που έχει οικόσιτα, επίσης εκείνη την περίοδο η οικονομία. Κι όλο αυτό το πλέγμα της καθημερινότητας μάς δίνει την ευκαιρία να γνωρίζουμε, να μάθουμε την ιστορία των προγόνων μας. Επιστροφή λοιπόν, αγαπητοί φίλοι, αγαπητές φίλες στα χρόνια εκείνα να δούμε τι ακριβώς συνέβαινε εκείνη την περίοδο μεταξύ 2000 και 1000 π.Χ. στην ηπειρωτική Ελλάδα. Κυρία Βλαζάκη.

κ. Βλαζάκη: Θα μιλήσουμε για αυτά που λέτε, απλώς σε συνδυασμό πάντα, τη Μυκηναϊκή Ελλάδα και την Κρήτη, αυτά πάνε μαζί, όπως και το Αιγαίο βέβαια με τον Κυκλαδικό πολιτισμό, δεν τα διαχωρίζουμε σε μεγάλο βαθμό απλώς επικεντρώνουμε περισσότερο στην ηπειρωτική Ελλάδα.

Δημοσιογράφος: Ναι. Είπαμε και ότι η νησιωτική Ελλάδα, ο Αιγαίος χώρος, επηρεάζεται και από αυτούς τους δύο πυλώνες. Ξέρετε κάτι, την προηγούμενη εβδομάδα δεν μιλήσαμε επαρκώς για το κρασί. Σταθήκαμε στη βάση της κρητικής διατροφής που είπαμε ότι είναι το λάδι για την φυτική παραγωγή βέβαια του νησιού, κάναμε την αναφορά μας στο κρασί αλλά νομίζω ότι πρέπει τώρα να ξεκινήσουμε από το κρασί περισσότερο, τι λέτε;

κ. Βλαζάκη: Πολύ ευχαρίστως, απλώς να πούμε κάτι που δεν είπαμε την άλλη φορά για το λάδι, το οποίο είναι για όλη τη Μεσόγειο το σπουδαιότερο είδος διατροφής, θεραπείας, καθαριότητας, φωτισμού, θέρμανσης, δηλαδή είναι τόσο πολύ σημαντικό που θα μπορούσε κανείς να μιλήσει ότι στη Μεσόγειο αναπτύχθηκε ο πολιτισμός της ελιάς. Ως προς το κρασί βεβαίως, που είναι επίσης πολύ σημαντικό, έχουμε στοιχεία τόσο από τον ελλαδικό χώρο, όσο και από τον κρητικό βέβαια χώρο, ότι αυξήθηκε σταδιακά στη δεύτερη χιλιετία η παραγωγή του και το εμπόριό του, χρησιμοποιούσαν όπως σας είχα πει, τους ψευδόστομους αμφορείς για τη μεταφορά του, την καλύτερη μεταφορά, επίσης για τη διατήρησή του χρησιμοποιούσαν διάφορες ρητίνες. Έτσι από τις αναλύσεις τις χημικές σε υπολείμματα αγγείων, ή ολόκληρα αγγεία της εποχής αυτής βλέπουμε ότι μία βασική ρητίνη που χρησιμοποιούταν ήταν ο τερέβινθος, όπως επίσης και το πεύκο. Δηλαδή, να φανταστείτε ότι έχουμε από τα χρόνια αυτά κρασί και ρητίνη πεύκου, ρετσίνα. Ακόμη, από ίχνη σε πιθάρια από τσαμπιά σταφυλιού και από κουκούτσια σταφυλιού οδηγούμαστε στην πιθανότητα της παραγωγής της ρακής, της τσικουδιάς, τη δεύτερη χιλιετία π.Χ. Γενικά, η αξία του κρασιού ανέβαινε σταδιακά με την προσθήκη των διαφόρων ουσιών και είχαμε διάφορες λεπτές γεύσεις, έτσι σιγά-σιγά...

Δημοσιογράφος: Όσο αυξάνονταν τα παράγωγα.

κ. Βλαζάκη: Ακριβώς, ακριβώς. Βλέπουμε ότι γύρω εκεί, στο 1500 π.Χ., έχει αυξηθεί η παραγωγή κρασιού, αυτό το βλέπουμε από τα πιεστήρια που έχουν βρεθεί σε διάφορους χώρους και από την αύξηση των αγγείων της μεταφοράς του, είναι δηλαδή ένα βασικό προϊόν εμπορίου το κρασί και οι

Μυκηναίοι το εμπορεύονται σε όλη τη Μεσόγειο, τόσο στην ανατολική, όσο και στη δυτική, προς την Ιταλία.

Δημοσιογράφος: Πού το καλλιεργούν στην ηπειρωτική χώρα, στην ελλαδική επικράτεια, δηλαδή;

κ. Βλαζάκη: Οπωσδήποτε το καλλιεργούν στην επικράτεια σε όλα τα κέντρα και σε όλα τα σημεία που σήμερα καλλιεργείται.

Δημοσιογράφος: Το κρασί της Νεμέας, ας πούμε, μια που είναι κοντά στις Μυκήνες υπάρχει από κει;

κ. Βλαζάκη: Εννοείται ότι και τότε η περιοχή ήταν πολύ πρόσφορη για την παραγωγή εξαιρετικού οίνου, οπότε βεβαίως δεν μπορεί να το αποκλείσει κανείς αυτό.

Δημοσιογράφος: Όταν μιλάμε για Μυκηναϊκό πολιτισμό στην ηπειρωτική Ελλάδα, κυρίως στην Πελοπόννησο, αναφερόμαστε στην Πύλο και στις Μυκήνες ή υπάρχουν κι άλλα κέντρα;

κ. Βλαζάκη: Όχι, μόνο. Υπάρχουν η Πύλος, οι Μυκήνες, η Τίρυνθα, η Μιδέα, η Πύλος οπωσδήποτε.

Στην Αχαΐα επίσης έχουμε κέντρα διάφορα, μινωικά... μυκηναϊκά, στη Σπάρτη, στον Άγιο Βασίλειο τελευταία βγαίνει ένα πολύ σημαντικό κέντρο που ταυτίζεται με το ανάκτορο του Μενελάου, όπως τα πρώτα στοιχεία έχουμε αλλά αυτό δεν μπορούμε να το πούμε ακόμα βέβαια με σιγουριά, γενικά είναι πολλά τα κέντρα, πολλά τα κέντρα και πολλές φορές τα βρίσκουμε αυτά να ταυτίζονται με τις αναφορές του Ομήρου.

Δημοσιογράφος: Όταν λέμε για Μυκηναϊκό πολιτισμό, κυρία Βλαζάκη, αναφερόμαστε στον πολιτισμό των Αχαιών.

κ. Βλαζάκη: Αχαϊκός πολιτισμός, στην ουσία, είναι Αχαϊκός πολιτισμός. Οι Μυκηναίοι είναι κι αυτοί επίσης, ως Μυκηναϊκός πολιτισμός γενικότερα είναι δική μας διαμόρφωση, είναι στην ουσία ο Αχαϊκός πολιτισμός.

Δημοσιογράφος: Ο Αχαϊκός πολιτισμός ο οποίος υπάρχει και στη Στερεά Ελλάδα και στη Θεσσαλία.

κ. Βλαζάκη: Βεβαίως. Και ανεβαίνει προς την Μακεδονία, βεβαίως, τα χρόνια τα μυκηναϊκά, έχει απλωθεί η δύναμη των Αχαιών, των Μυκηναίων, που απλώνεται και στα νησιά παντού, στην Κρήτη κατεβαίνει και γενικότερα είναι ένας πολύ σημαντικός πολιτισμός που χωρίς αυτόν δε θα είμαστε και γενικά και η Ευρώπη έχει πάρα πολύ επηρεαστεί από τον πολιτισμό τον πρώιμο που έχει αναπτυχθεί σ' αυτό το κομμάτι της Μεσογείου στην Ελλάδα.

Δημοσιογράφος: Υπάρχουν διαφορές στη διατροφή μεταξύ των Αχαιών-Μυκηναίων σε σχέση με τους Κρήτες-Μινωίτες, μια που είναι παράλληλοι αυτοί οι δύο πολιτισμοί...

κ. Βλαζάκη: Δε βλέπουμε διαφορές, αυτό και από τις πινακίδες της Γραμμικής γραφής, επειδή, για μένα, την Γραμμική Β που έχουμε πει ότι είναι η ελληνική γλώσσα και είναι η γραφή των Μυκηναίων χρησιμοποιεί ιδεογράμματα που υπάρχουν και στη Γραμμική Α και έχοντας ερμηνεύσει τη Γραμμική Β μπορούμε να βρούμε διάφορα στοιχεία και να ερμηνεύσουμε και στη Γραμμική Α.

Δημοσιογράφος: η Γραμμική Β είναι η συνέχεια της Γραμμικής Α ή είναι κάτι ανεξάρτητο...

κ. Βλαζάκη: Έχει δανειστεί, έχει δανειστεί ο Μυκηναϊκός πολιτισμός την Γραμμική Α, τα σύμβολα της Γραμμικής Α και τα 'χει χρησιμοποιήσει στη δική του γλώσσα, οπότε έχει πάρει κι αυτά που λέμε ιδεογράμματα, δηλαδή ένα σύμβολο που αντιστοιχεί σε μία λέξη, όπως είναι και στα ιερογλυφικά.

Δημοσιογράφος: Τι απεικονίζουν, ας πούμε;

κ. Βλαζάκη: Είναι, ας πούμε, το ιδεόγραμμα του λαδιού, της ελιάς, του κρασιού, του ανθρώπου, του άνδρα, της γυναίκας, των ενδυμάτων, των σκευών...

Δημοσιογράφος: Των ζώων...

κ. Βλαζάκη: Των ζώων, βεβαίως, όλα αυτά, τα οποία...

Δημοσιογράφος: Και των λουλουδιών ακόμη

κ. Βλαζάκη: Και των λουλουδιών, και των βοτάνων, οπότε αυτά τα ιδεογράμματα παραμένουν τα ίδια και στη μία γραφή και στην άλλη.